

א ונמי פיה מהל' מ"ח
הל' אי טושיע י"ד ס"י
נכח טעף ל"ג:
שנה ב מיי פיי מהל'
מ"ח הל' טושיע
י"ד פולין נכח טעף י"ד:
שנו ג מיי פיי מהל'
מלכס הל' ג:
שנו ד מיי פיי מהל'
מ"ח הלכה א סג
טעין י טושיע פיי י"ד ס"י
נכח טעף א:
שנה ה מיי פיי מהל'
טושיע טעף סע"י
ד:
שנו ו מיי פיי מהל'
טעף טעף ג:
שז ז מיי פיי מהל'
טעף טעף ג:
שסח ח מיי פיי מהל'
טעף טעף ג:
טעף טעף ג:
ט טעף טעף ג:
טעף טעף ג:

תורה אור השלם

1. כי אם בתורת ה' הפצו ובתורתו ידגה יוקם וליקח: תהלים א ב
2. ויקח תפקדה ויחלץ וכן יקח אשר עשה ויחן לפניהם והוא עמד עליהם תחת ענין ויאכלה בראשיה יח 3. שום תשים עליו מלך אשר יבחר ה' אלקתיו בו מקרב אחיו תשים עליו מלך לא תוכל לתת עליו איש נגדו אשר לא יחן ויבחר בו יח 4. מפני שיבה תקום והדרת פני יקח ויראה מאלהיו אני י' ויקרא יט לב 5. ואמר י' אל משה אספה לי שבעים איש מזקי ישראל אשר ידעת כי הם זקני האם ושלטו וירקח אתם אל אהל מועד ויחברו שם עמך: במדבר יא טו 6. י' קנני ראשית דרבו קדם מפעלי מנא: משלי ח כב

תוס' ר"י הוקן

הלולא חזקה מילי. מנכה להם הכוס שיטתו. רבנן רבנן. כלומר אלו שעמרו לפני אינם גדולים והם גדולים ולפיכך לא עמדו להם אף הם גדולים. אשמאי. בור. לא תשם (בראשית מז יט) לא תבור. מוקני ישראל. ותכמים היו שהיו שרתה עליהם נבואה. שיש בה הידור. שניכר שלכבודו עשה והיינו ששהוא קרוב. כמסוף. ליתן לו משלו. יעצום. לשון ערוב עניו מראות ברע וישעיה לג, טז. כמו סוגר. ויראת מאלהיו. כלומר אע"פ שאתה עושה בדרך שלא יחשדו בני אדם על זה שיחשבו שלא ראתו ולא ידעו כי כך ליה מהם שידע לכתב. ויראת. שלא ילך ממך. לפניהם שיטתו לעמוד. וכן ויראת. אף לזקן נאמר ויראת.

זקן אשמאי. פי' בקונטרס אשמאי רשע ועם הארץ וקשה דהיכי קאמר איסי בן יהודה דשיבה משמע אפילו זקן אשמאי והלא מנזה אפילו להכותו לבזומו לזולו לכן פרי'ת אשמאי לשון שוממין כמו פתחי שמאי דמנחות (דף לג:) כלומר זור ועם הארץ' כדמגמגמין והאדרתה לא תשס וארעא לא תבור (בראשית מז): ואין זקן אלא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש בור' לאו גזירה שזה' גמורה היא דאס בן ליבעו מומחין כי תשס' אלא לא היו אלא הוכחה בעלמא דזקן אשמאי דהוה: מאי שנא דפליגינהו ש"מ דהאי לאו האי. וה"ק מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן שקנה חכמה ש"מ אפי' יניק וחכים ופירש בקונט' מדקפיד קרא אהכמה ש"מ דזקן לאו אשמאי אלא בעינן חכמה כהדיה לזכא למימר ר' יוסי נמי אזקן אשמאי פליג וקאמר דלא בעינן חכמה דא"כ היינו איסי בן יהודה' כי פירש הקונטרס ועוד מוסף ר"י דליכא למימר נמי דודאי פליג ואמר זקן אשמאי מהני ואיסי פליג עליה ואומר אפי' סבי דלרמאי דהא כל שיבה במשמע קאמר הו' לא אשכחן כזוס דוכתא דזקן שווד כוכניס לרין לכבוד ועוד דלקמן (דף לג.) קאמר דרבי יוחנן הוה קאי מקמי סבי ארמאי ותלי טעמא כזמה הרפתקי עדו עלייהו ולא קאמר משום דאיסי: וא"ת כיון כדבדי שיבה נמי בעי חכמה כדפירש בקונטרס לרבי יוסי הגלילי מרבה אפי' יניק וחכים שיבה דכתב רחמנא למה לי פשיטא כיון דאפי' יניק וחכים כ"ש שיבה וחכים דמי גרע אס הוא זקן כדדי חכם וי"ל דאי לא כתב רחמנא שיבה ה"א דיעבי זקן וחכם ממש אכל יניק וחכים לא להכי אתא שיבה לגלוי דלא בעינן זקן וחכים אלא כהא לחוד סגי אפילו יניק וחכים ומיהו קשה דאס בן מתי קאמר אי ס"ד כדקאמר מ"ק לכבוד רחמנא מפני שיבה זקן תקום אדרבה לא לכבוד אלא זקן דהא נמי אמר זקן בלא שיבה זקן במשמעו זקן ממש משמע אלא דאפי' זקן יניק וחכים משמע והדרת קושיא לדוכתיה ונראה לר"י דודאי יניק וחכים לרין שיהא מופלג ולכן אינעריך שיבה אע"פ שאינו מופלג דכן לי זקן שאינו מופלג כמו יניק וחכים שהוא מופלג אכל אס היו שיש במחמה היינק והזקן דגבי יניק שיהיה מופלג במחמה וגבי זקן אינו לרין: אין

הכא תורה דיליה היא הדר אמר רבא ר' אין תורה דיליה היא דכתיב ויבותרו יהגה יומם וילילה איני והא רבא משקי בי הלולא דבריה ודל ליה כסא לרב פפא ולרב הונא בריה דרב יהושע וקמו מקמיה לרב מרי ולרב פנחס בריה דרב חסדא ולא קמו מקמיה איקפד ואמר הנו רבנן רבנן רבנן רבנן רבנן לאו רבנן ותו רב פפא הוה משקי בי הלולא דאבא מר בריה ודלי ליה כסא לר' יצחק בריה דרב יהודה ולא קם מקמיה ואיקפד אפ"ה ה"הידור מיעבד ליה בעו אמר רב אשי אפילו למ"ד הרב שמחל על כבודו כבודו מחול נשיא שמחל על כבודו אין כבודו מחול מיתבי מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק שהיו מסובין בבית המשתה בנו של רבן גמליאל והיה רבן גמליאל עומד ומשקה עליהם נתן הכוס לר' אליעזר ולא נטלו נתנו לר' יהושע וקיבלו אמר לו רבי אליעזר מה זה יהושע אנו יושבין ורבן גמליאל (ברבי) עומד ומשקה עלינו אמר ליה מצינו גדול ממנו שמשמש (אברהם גדול ממנו ושמש) אברהם גדול הדור היה וכתוב בו והוא עומד עליהם ושמו תאמרו כמלאכי השרת נדמו לו לא נדמו לו אלא לערביים ואנו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו אמר להם רבי צדוק עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ואתם עוסקים בכבוד הכריות הקב"ה משיב רוחות ומעלה נשיאים ומוריד מטר ומצמיח אדמה ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד ואנו לא יהא רבן גמליאל ברבי עומד ומשקה עלינו אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב אשי אפילו למ"ד נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול מ"מך שמוחל על כבודו אין כבודו מחול שנאמר שום תשים עליו מלך רבי יוסי הגלילי מרבה אפי' יניק וחכים שיבה דכתב רחמנא למה לי פשיטא כיון דאפי' יניק וחכים כ"ש שיבה וחכים דמי גרע אס הוא זקן כדדי חכם וי"ל דאי לא כתב רחמנא שיבה ה"א דיעבי זקן וחכם ממש אכל יניק וחכים לא להכי אתא שיבה לגלוי דלא בעינן זקן וחכים אלא כהא לחוד סגי אפילו יניק וחכים ומיהו קשה דאס בן מתי קאמר אי ס"ד כדקאמר מ"ק לכבוד רחמנא מפני שיבה זקן תקום אדרבה לא לכבוד אלא זקן דהא נמי אמר זקן בלא שיבה זקן במשמעו זקן ממש משמע אלא דאפי' זקן יניק וחכים משמע והדרת קושיא לדוכתיה ונראה לר"י דודאי יניק וחכים לרין שיהא מופלג ולכן אינעריך שיבה אע"פ שאינו מופלג דכן לי זקן שאינו מופלג כמו יניק וחכים שהוא מופלג אכל אס היו שיש במחמה היינק והזקן דגבי יניק שיהיה מופלג במחמה וגבי זקן אינו לרין: אין

חסרון כים יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ת"ל תקום והדרת ת"ל אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור יכול יעצום עניו כמו שלא ראהו ת"ל תקום ויראת ר' רבן המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיו ר' רבי שמעון בן אלעזר אומר ימנין לזקן שלא ישרת ת"ל זקן ויראת איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום אפילו כל שיבה במשמע רבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא איכא בניניהו יניק וחכים ת"ק סבר יניק וחכים לא רבי יוסי הגלילי סבר אפילו יניק וחכים מ"מ דרבי יוסי הגלילי אמר לך אי ס"ד כדקאמר ת"ק א"כ נכתוב רחמנא מפני שיבה זקן תקום והדרת מ"ש דפליגינהו רחמנא למימר דהאי לאו האי והאי לאו האי ש"מ אפי' יניק וחכים ות"ק משום דבעי למיסמך זקן ויראת (ו) ותנא קמא מ"מ א"י ס"ד כדקאמר רבי יוסי הגלילי א"כ נכתוב רחמנא מפני

הכא תורה דיליה היא. בתמיה הכבוד תלוי בתורה ואינו יכול למחול על כבוד התורה שהיא של הקציה: וזכורו יהגה. כי אס בתורת ה' חפזו ובתורתו יהגה בתמיה היא נקראת תורת השם ומשלמה וגרסה היא נקראת מורתו: רבנן. אתם חכמים וחכמים בעיניכם שלא עמדתם מפני ורבנן חכמיים דקמו מפני לאו רבנן יניבו וצולטן תמיה אמר להם: ידור. לנוט מעט כאלו רוצה לעמוד מפניו: לא נדמו רגליכם. שהערביים משתחיים לזבן רגליהם כדאמרין בצבא מניעא (ד' פ"א): אמרו לו בערביים שחמנו משתחיים לזבן רגליהם: רבן גמליאל ברבי. כלומר אס גדול וכן כל צרבי שגמ': זקן אשמאי. אשס רשע ועם הארץ: מוקני ישראל. גמר זקן מוקני מה להלן גדולים וחכמים דכתיב (במדבר יא) אשר ידעת כי הם זקני העם וטוטריו: אין זקן אלא זה שקנה חכמה. ולכן נוטריקון דבר הכבוד ולקמיה שפון היינו מ"ק: אלא במקום שיש לו ידור. בעמידתו דהיינו מוקן ד' אמות (דמוכחא מילמא שמפני הוא עומד: יכול יהדרנו בממון. יכול יהא הידור זה הידור ממון לכבודו בממון: יכול יעליס עניו כמי שלא ראהו. לקמן (דף לג.) פריך אטו צרשיעי עסקין: דבר המסור ללב. לזבו של עושה הדבר הוא יודע אס ראהו או לאו לפי שיכול להשמע מעיני הצריות שלא יחזיקוהו כרשע ושידעוהו לכף זכות ואיתרו לא ראהו לכן נאמר ויראת מאלהיו שכל המחשבות גלויות לו ויודע כך שלמסור ולצטל מנאותו נמכונות: שלא יעריס. אס יכול לילך דרך אחרת שלא יעמיד את הציבור: זקן ויראת. להכי סמך ויראת לזקן לומר שאף זקן יירא: כל שיבה במשמע. ואפי' זקן אשמאי: ט"ק סבר יניק וחכים לא. והכי קאמר תנא קמא אין זקן אלא זקן שהוא חכם שנאמר אספה לי שבעים איש מוקני ישראל רבי יוסי הגלילי מרבה אפי' יניק וחכים שיבה דכתב רחמנא למה לי פשיטא כיון דאפי' יניק וחכים כ"ש שיבה וחכים דמי גרע אס הוא זקן כדדי חכם וי"ל דאי לא כתב רחמנא שיבה ה"א דיעבי זקן וחכם ממש אכל יניק וחכים לא להכי אתא שיבה לגלוי דלא בעינן זקן וחכים אלא כהא לחוד סגי אפילו יניק וחכים ומיהו קשה דאס בן מתי קאמר אי ס"ד כדקאמר מ"ק לכבוד רחמנא מפני שיבה זקן תקום אדרבה לא לכבוד אלא זקן דהא נמי אמר זקן בלא שיבה זקן במשמעו זקן ממש משמע אלא דאפי' זקן יניק וחכים משמע והדרת קושיא לדוכתיה ונראה לר"י דודאי יניק וחכים לרין שיהא מופלג ולכן אינעריך שיבה אע"פ שאינו מופלג דכן לי זקן שאינו מופלג כמו יניק וחכים שהוא מופלג אכל אס היו שיש במחמה היינק והזקן דגבי יניק שיהיה מופלג במחמה וגבי זקן אינו לרין: אין

מוסף רש"י

אין תורה דיליה היא. נקראת על שמו של אותו תלמיד שטרם זה כדכתיב וצומונו למשמע על כל אדם עניו י"ב. בי דהולא. מוסף וירובין וד' ודלי ליה כסא. הגביה לן הוטל לישקון (רש"י ד"ף.) בעיר. גדול הדור היה וכל היכא דקמי ליה צרבי לשון חכמה ומירפות הוא: יעיר כסא. שום תשים עליו מלך. ישרא' הכוונה שימט עליהם שמות הרבה. כלומר שמה איממו עליהם הלכן אין כבודו מחול. שפליק ריבא הכמו שמות צרבי (בתבות י"ז.) ה' קנני ראשית דרבו. מפני שבעלה בתמיהה לפני לזכא ולאו עולמו תמיס האוט בעל המורה (בבבא פ"ו מ"א.) דבר יניק וחכים ללב. של אס. נאמר בו היו ירא מן היודע מחשבות וביט (וה.) ויראת מאלהיו. יש כך לזכא מן היודע היודע מחשבות האסתר מנקט מחשבות האסתר ממנוטו (לקמן דף ג.)

מוסף תוספות

א מלשון אש. ומבין. ב לענין מורה פתחי שמאי כלומר פתחים ריקים שאין שם משקוף. שם. ג כלא תורה. חוסי רייד: אלא שההוא בעל מידות. מאיר: והיינו דממטע אין זקן אלא חכם, ומשום הכי פליג איסי ואמר כל שיבה במשמע. ומבין. ד מתוך פרשי' משמע דרריש ג"ש זקן מוקני וכן פירש בהדיא בשמעתין גבי אי ס"ד דבאמר ת"ק. חוסי הרא"ש. ה. דאשכחן זקן בלשון חכם. רבט"א. ו. דנ"כ איסי בן יהודה. חסר זקן מוקני יניק וחכים. חוסי הרא"ש: וכן דכיון דס"ל דשיבה משמע אפי' אשמאי א"כ זקן לאו פירושא דשיבה הוא אלא באפי נפשיה קאי וליניק וחכים אתי דאי זקן וחכים ל"ל משום חכמה.

תיסק ל מ"ש וקנה. ר"ן. ז. אלא מפני דרך אין היו חליקים להם כבוד ולא באיסי לרבות אלא זקן אשמאי ולא סבי דארמאי. חוסי הרא"ש.

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

עין משפט
נר מצוה

שכב א מיי"י פ"י מהל'
מ"ט הל' ב' כ' כג
עשין י' ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה
רמב"ם ספיק' ה'
שכב ב מיי"י פ"ד מהל'
ב"ר ע"ג ע"ד ע"ה
שכר ג (מיי"י פ"ג מהל'
ק"ש הל' ג) ע"ה
י"ד סימן רמב"ם ע"ד
בבב"ה:
שכח ד מיי"י פ"ג מהל'
ק"ש הל' ד כג
עשין י"ז ע"ב ע"ג ע"ד ע"ה
ספיק' ג'
שכח ה ו מיי"י פ"ג
מהל' מ"ט הל' ה'
ב' ו כג ע"ג ע"ד ע"ה
י"ד ע"ג ע"ד ע"ה
שכח ז מיי"י פ"ג מהל'
הל' ה' ע"ג ע"ד ע"ה
ספיק' ו'
שכח ח מיי"י פ"ג מהל'
הל' ו' ע"ג ע"ד ע"ה
ספיק' ז'

הגהות הב"ח
(ה) נ"ב דל"ז נמצאת
א"ה כ"ו:

לעזי רש"י
פרי"ו. מ"ד ק"ה.

מוסף רש"י

אין בעלי אומניות.
העסקים במלכת אחרים
מפניהם.
עומדים. לנכדו כ"ג
שיה' רגילים לנ"ג ע"ה.
חביבה מצוה בשמחה.
נתיב עלו לנתיב. בשמחה.
מכשילן לעתיד לבא.
שלא לא ילאום לנ"ג מינס
לכנס ולק' כ"ה. לא
יניילו לנ"ג מפני הטרחה
(ש"ס). מסתאה. ממק' כ"ו
מסתאה וירק' מהרגמנין
ואקמי' עהרדיון (כ"ב). הא
בבתי גזאי אי' בבתי
בראי. מהלכות ע"ג ג'
מקמי' ה"ו לו פ"מ ל"ה
ולקמט' אלמני שירד
למינו מן המרחץ ולג'ט
תלוקו יואל' למנו' ולומר
למינו מן המרחץ.
מקמי' מותר להרהר.
ג'ג'י מ"ה (שבת ט'
ח'ן מ"ב מ"ג מ"ד מ"ה
לפי שאל' עומד ע"ה
ע"ו ח"ג ר"ב המובחק.
ע"ה מ"ה מ"ג מ"ד מ"ה
ל"ג לאו אדעתין. לא
ממי' ל"ג (ברכות כ"ו).
נקטינן. מפני מהלכות
מנהג מ"ה מ"ג מ"ד מ"ה
ה"ה הרפתקי' מקרות
(ר"ה ט"ו). הידור ע"ב
להר' לנ"ג מעט כאלו
ר"ה לעמוד וע"ל כ"ב.

מוסף תוספות

א. ומה' ילפינן לעסקין
במלאכתו ג'ו שאין
חייבין שם אלו היו
חייבין ג'א אוח' היו
רשאין. חוס' יריד' ג'ואה
דאפילו עסק במלאכתו
לא מחייבין בדאמרינו מה
קימה שאין בה חסרון כ"ס

אין בעלי אומניות רשאין לעמוד בו. תימה מה לשון רשאי שייך
למשמע לזכרה אסורה וי"ל דמיידי בעוסקין במלכת אחרים (ס'
והשמש שייך לשון רשאים ומהו י"ל רשאים כמו חייבין כי היא
דמתן בערכין פרק המקדים שדהו (דף כח): כמה רואה אדם לימן
בשור זה לעולה וע"פ שאינו רשאי
פ"י אע"פ שאינו חייב והשמש גאויל
דמיידי שפיר בעוסקין במלכת
עלמין (ש"ס) שני חומשין. פ"י נקוניט'
לשון חומש הספר ו"מ חמשה חומשין
יש בו כמו בשל תורה אשרי האדם
(תהלים א') כאלו תערוג על אפיקי
מינס (ש"ס מ"ג) אך ע"ב לישראל (ש"ס ע"ג)
תפלה למשה (ש"ס ז) יאלמנו גאויל
(ש"ס ק"ו) כלל אחד מן הספרים אלו
מסיים בזמן לבד מן האחרון שהוא
סוף תהלים: [שמא בהן יושב
ומהרהר בו]. לא היה נריך לומר
בזה דה"ה בשאר ד"מ אלא הא דקאמר
הכי כו' (ה' ליראוי ק' כדלמא ח' כ"ב י"ב)
דלמר ר' מייא יבא עלי אס לא היימי
מסתכל בספר תהלים כו'. ת"י:
אין

להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום א"ר יוחנן מפניהם עומדים
מפני תלמידי חכמים אין עומדים אמר רבי יוסי בר אבין ב"ב רואה
כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים
אין עומדים ודלמא שאני התם דא"כ (ב' אתה מכשילן לעתיד לבא
אמר מר יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ולא הוא ר' חייא
הוא יתיב כי מסחותא וחלף ואזיל רבי שמעון בר רבי ולא קם מקמיה
ואיקפד ואתא אמר ליה לאבוה שני חומשים שניתו לו בספר תהלים ולא
עמד מפניו ותו בר קפרא ואמר ליה ר' ע"שמואל בר ר' יוסי הוא יתיב כי
מסחותא על ואזיל ר' שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא א"ל
לאבוה שני שלישי שלישי שניתו לו בתורת כהנים ולא עמד מפני ואמר
לו שמא בהן יושב ומהרהר טעמא דבהן יושב ומהרהר הא לאו הכי לא
לא קשיא יהא בבתי גואי הא בבתי בראי ה"ג מסתברא דאמר רבה בר
בר חנה אמר ר' יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית
הכסא דילמא לאונסיה שאני: יכול יעצים עיניו כמי עשאו ראהו ר' אמר
ברשיעי עסקינן אלא היכול יעצים עיניו כמי עשאו ראהו ר' אמר
זמן חיובא הוא לא חזי ליה דקאים מקמיה ת"ל תקום ויראת תנא איזוהי קימה
שיש בה הידור הוא אומר זה ר' אמות אמר אביי לא אמרן אלא ברבו שאינו
מובהק אבל ברבו המובהק מלא עיניו אביי מבי הוה חזי ליה לאודניה דחמרא
דרב יוסף דרתי הוה קאים אביי הוה רכוב חמרא וקא מסגי אגודא דנהר
סגיא יתיב רב משרשיא ורכנן באירך גיסא ולא קמו מקמיה אמר להו
ולאו רב מובהק אנא אמרו ליה לאו אדעתין: ר' שמעון בן אלעזר אומר
מנין לוקן שלא יטריח ת"ל זקן ויראת: אמר אביי נקטינן דאי מקיף
חיי אביי מקיף רבי זירא מקיף רבינא הוה יתיב קמיה דר' ירמיה מדיפתי
חלף ההוא גברא קמיה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא
א"ל דלמא ממתא מחסיא ניהו דגיסי בה רבנן: איסי בן יהודה אומר
מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע: אמר ר' יוחנן הלכה
כאיסי בן יהודה ר' יוחנן הוה קאי מקמו סבי דארמאי אמר כמה
הרפתקי עדו עלייהו דהני רבא מיקם לא קאי הידור ע"ב להו אביי
יהיב ידא לסבי רבא משרד שלוהיה רב נחמן משרד גוזאי אמר אי
לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא א"ר אייבו אמר ר' ינאי
אין

אך הידור שאין בו חסרון כ"ס. תוס' חולין נד: ב. חוב מתרגמנין רשו. ריש"ב. כדמתרגמנין לא תורה לו כנושט לא תהא
ליה כרשאי. תוס' חולין נד: ג. כשאל רבי לרבי חייא למה לא עמד השיב לו יבא עלי. תוס' הרא"ש.

יכול ידרנו בממון. כדכתוב (ויקרא יט) לא תהדר פני גדול דמשמע
בממון וכגון דל לא תהדר בריבו (שמות כג): מי לא עסקינן.
לומר מי לא משמע נמי אפילו נוקב מרגניתא שאומנות יקרה היא
ומנריך ליה לניקס וע"ג דבטל ממלכתו וזכרה חסרון כ"ס: מה
הידור הידור לו ביטול מלכה. לחין
לשון הידור אל' נשאלת פניו או
בממון או בכיבוד דברים ואין במשמעו
ביטול מלכה: מה קימה שאין זה
חסרון כ"ס. דהא אוקימנא דבשאין
זה ביטול מלכה עסקינן ותו לא
שייך זה חסרון כ"ס: על הידור
שאין בו לא עסקינן דקא נקיב מרגניתא
אדהכי והכי קאים מקמיה ובטל ממלכתו
אלא אקיש קימה להידור מה הידור שאין
בו ביטול אף קימה שאין בה ביטול
ואקיש נמי הידור לקימה מה קימה שאין
בה חסרון כ"ס אף הידור שאין בו חסרון
כ"ס מכאן אמרו א"א אין בעלי אומניות רשאין
לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקין
במלאכתם ולא והתנן כ"ל בעלי אומניות
עומדים מפניהם ושואלים בשלומם ואומרים
להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום א"ר יוחנן מפניהם עומדים
מפני תלמידי חכמים אין עומדים אמר רבי יוסי בר אבין ב"ב רואה
כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים
אין עומדים ודלמא שאני התם דא"כ (ב' אתה מכשילן לעתיד לבא
אמר מר יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ולא הוא ר' חייא
הוא יתיב כי מסחותא וחלף ואזיל רבי שמעון בר רבי ולא קם מקמיה
ואיקפד ואתא אמר ליה לאבוה שני חומשים שניתו לו בספר תהלים ולא
עמד מפניו ותו בר קפרא ואמר ליה ר' ע"שמואל בר ר' יוסי הוא יתיב כי
מסחותא על ואזיל ר' שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא א"ל
לאבוה שני שלישי שלישי שניתו לו בתורת כהנים ולא עמד מפני ואמר
לו שמא בהן יושב ומהרהר טעמא דבהן יושב ומהרהר הא לאו הכי לא
לא קשיא יהא בבתי גואי הא בבתי בראי ה"ג מסתברא דאמר רבה בר
בר חנה אמר ר' יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית
הכסא דילמא לאונסיה שאני: יכול יעצים עיניו כמי עשאו ראהו ר' אמר
ברשיעי עסקינן אלא היכול יעצים עיניו כמי עשאו ראהו ר' אמר
זמן חיובא הוא לא חזי ליה דקאים מקמיה ת"ל תקום ויראת תנא איזוהי קימה
שיש בה הידור הוא אומר זה ר' אמות אמר אביי לא אמרן אלא ברבו שאינו
מובהק אבל ברבו המובהק מלא עיניו אביי מבי הוה חזי ליה לאודניה דחמרא
דרב יוסף דרתי הוה קאים אביי הוה רכוב חמרא וקא מסגי אגודא דנהר
סגיא יתיב רב משרשיא ורכנן באירך גיסא ולא קמו מקמיה אמר להו
ולאו רב מובהק אנא אמרו ליה לאו אדעתין: ר' שמעון בן אלעזר אומר
מנין לוקן שלא יטריח ת"ל זקן ויראת: אמר אביי נקטינן דאי מקיף
חיי אביי מקיף רבי זירא מקיף רבינא הוה יתיב קמיה דר' ירמיה מדיפתי
חלף ההוא גברא קמיה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא
א"ל דלמא ממתא מחסיא ניהו דגיסי בה רבנן: איסי בן יהודה אומר
מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע: אמר ר' יוחנן הלכה
כאיסי בן יהודה ר' יוחנן הוה קאי מקמו סבי דארמאי אמר כמה
הרפתקי עדו עלייהו דהני רבא מיקם לא קאי הידור ע"ב להו אביי
יהיב ידא לסבי רבא משרד שלוהיה רב נחמן משרד גוזאי אמר אי
לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא א"ר אייבו אמר ר' ינאי
אין

ובטל ממלכתו. רש
שה פורטה באותה קימה.
מה הידור. שיכול להורו
אפילו כשעושה מלאכתו.
אף קימה. שאם עושה
מלאכה אינו מצוה לקום.
והי קימה [שאין בה
חסרון כ"ס]. שהרי אינו
נחתן לו מנינו. אין
רשאין. פ"ד ש"ס. ב"ב
טרפות [חולין נד] ב' ד"ה
[אין] כשעוסקין במלאכת
אחרים. ע"ב. ולישנא
דעוסקים במלאכת אלו
משמע מלאכת אחרים
אלא משמע מלאכת
עצמן. ופשיטה דעבורא
דר' חננא פתורה דאלו
טרפות נמי משמע שהיה
עוסק במלאכת עצמו דקא
קרי ליה חתורא כלומר
שהיה שולחנ' א"פ
שנחמ' ש' ריש' לפי
שהיה משחרר בשביל
אחרים למחנה. ופי' א"פ
רשאין. כלומר מצד התוב
והוא כמו אין חייבין.
לדפ"ש קשה אפילו הם
במלאכת אחרים אמאי
אין רשאין ישלמו לבעל
הבית שכר בטוילם. לבעל
דאי אין רשאין מצד
החיוב קאמר. שהתורה לא
צוהה שיקומו מפני ח"ח
כשה עוסקים במלאכה
הלכך אין רשאין לעשות
כן מפני מצות הידור והוא
כמו אין חייבין. וכן ת"ח
דעת הר"ם בח"ח פ"ב
[ה"ב] שכתב ואין בעלי
אומניות חייבים לעמוד
מפני ח"ח כשה עוסקים
במלאכתו.
חומשים. שפיר פת"ה. בתי
נחלק לחמשה ספרים. בתי
גזוי. שעומדים שם
עומדים שאין שם הידור.
רבו שאינו מובהק הוא אם
הוא גדול הימנו אנשי'
שלא למדו כלל או אם
הוא פחות הימנו ולימדו
קצת. כמו שביארתי בסוף
אילו מציאות. וברו מובהק
לא מקרא אלא בשלמ' ר"ב

כמחמו ממנו. והוא קאי. דרכו כמהלך דמי ותחייב לעמוד כמלא עיניו דברו מובהק היה. לאו אדעתין. כלומר לא ראיתין.
נקטינן. קבלה היא כידני שאם מקיף עליו את הדרך והולך בדרך אחר כדי שלא יטריח מאריך ימים. דייסי. דעת קרובה
אצל החכמים והורגלו בכך ואינם מקדישים כשהולכים לפניהם בגילוי הראש. הלכה כאיסי. ומסתברא דאיסי לא פליג אדרי'
יוסי ותרתייהו פליגי אדריסי. הלכך אפילו יניק ותיכיס. וכן דעת הר"ם [פ"ו ה"א]. הרפתקי. סבות ונגינים. עדו. עבר. כמו ולא עדה עליו שאל [א"ב כוח] ח"ן.

(ב) ונכתי' נוסף: מלאכה
וכן בממון. וי"ז כ"ה כ"ה
וע"ה. (ג) חולין נד. (ד)
בכורה פ"ג מ"ז חולין
נד: ה' חולין נד: פסחים
ס' (ח) מנחות ע"ב. ע"ה.
(ט) ז"ל טעמא ל' ע"ד.
(י) ועיין פ"ה (ע"ה). (י' ע"ה
מד: ונחמ' ק"ב: שנה
ק"ג. ודף י' דף מ'
בכרות כ"ד. (י) ויומא
ו' ע"ה. (י) (בכרות
י' ע"ה. (ט) ונכתי'
אמר אבי הלל וכו'.
(י) (בכתי' ודפ"ר וי"ד:
ק"ה). (י) ז"ל בשמועת'
(ע"ה). (י) [וגם בהשק'
העמוד שלפניו (רש"י,
ע"ה). (י) (בכתי'
שכ"ה. (י) על הטרחה
היבנה ואלו ע"ב לפי
בכרות כ"ד. (י) ז"ל מלכ' והי' ע"ה.
(י) [וכן פרש"י
במחזיקי נד: ע"ה. (י) ווע"ה
מ"ז חולין נד: ע"ה. (י) דעת
ד"ה. (י) ע"ה ע"ב. (י) ד"ה
אמרין וכו'. ע"ה. (י) ע"ה
ד"ה. (י) א"ל. (י) ונחמ'
ה"ה. (י) וכו'. (י) ונחמ'
כה. ועיין סוף ד ע"ה. (י)
ק) [בכתי' ה"ה. ע"ה.
ה"ה. (י) ופ"ה ג'.

תוס' ר"י הוקן

ובטל ממלכתו. רש
שה פורטה באותה קימה.
מה הידור. שיכול להורו
אפילו כשעושה מלאכתו.
אף קימה. שאם עושה
מלאכה אינו מצוה לקום.
והי קימה [שאין בה
חסרון כ"ס]. שהרי אינו
נחתן לו מנינו. אין
רשאין. פ"ד ש"ס. ב"ב
טרפות [חולין נד] ב' ד"ה
[אין] כשעוסקים במלאכת
אחרים. ע"ב. ולישנא
דעוסקים במלאכת אלו
משמע מלאכת אחרים
אלא משמע מלאכת
עצמן. ופשיטה דעבורא
דר' חננא פתורה דאלו
טרפות נמי משמע שהיה
עוסק במלאכת עצמו דקא
קרי ליה חתורא כלומר
שהיה שולחנ' א"פ
שנחמ' ש' ריש' לפי
שהיה משחרר בשביל
אחרים למחנה. ופי' א"פ
רשאין. כלומר מצד התוב
והוא כמו אין חייבין.
לדפ"ש קשה אפילו הם
במלאכת אחרים אמאי
אין רשאין ישלמו לבעל
הבית שכר בטוילם. לבעל
דאי אין רשאין מצד
החיוב קאמר. שהתורה לא
צוהה שיקומו מפני ח"ח
כשה עוסקים במלאכה
הלכך אין רשאין לעשות
כן מפני מצות הידור והוא
כמו אין חייבין. וכן ת"ח
דעת הר"ם בח"ח פ"ב
[ה"ב] שכתב ואין בעלי
אומניות חייבים לעמוד
מפני ח"ח כשה עוסקים
במלאכתו.
חומשים. שפיר פת"ה. בתי
נחלק לחמשה ספרים. בתי
גזוי. שעומדים שם
עומדים שאין שם הידור.
רבו שאינו מובהק הוא אם
הוא גדול הימנו אנשי'
שלא למדו כלל או אם
הוא פחות הימנו ולימדו
קצת. כמו שביארתי בסוף
אילו מציאות. וברו מובהק
לא מקרא אלא בשלמ' ר"ב